

УДК 342.9

DOI: 10.26565/2075-1834-2020-29-31

ПРАВОВІ ЗАБОРОНИ ЯК ЗАСІБ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Яковлев П. О.,

кандидат юридичних наук,
докторант Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, 61022, майдан Свободи 4,
e-mail: Yakovlevo@i.ua

orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0172-5946>

АНОТАЦІЯ: статтю присвячено питанням використання правових заборон як засобу державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Зазначається, що заборони у державному регулюванні завжди носять правовий характер і виражаються у вигляді або забороняючих правових норм, або у вигляді забороняючих індивідуальних правових приписів. Широке використання заборон у державному регулюванні обумовлено простою механізмом їх реалізації.

Спираючись на положення Доктрини інформаційної безпеки України виділені напрямки, в яких вже запроваджені і функціонують правові заборони. Одним із таких напрямків є пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки, яка прямо заборонена відповідним законом. Розглянуті також заборони, які мають місце у діяльності інформаційних агенцій чи телерадіоорганізацій і є похідними від заборони згаданих тоталітарних режимів. Окремо розглянуті заборони на використання інтернет-ресурсів, власники яких розташовані чи зареєстровані у Російській Федерації.

У процесі аналізу норм, якими встановлюються правові заборони, запропоновані відповідні класифікації правових заборон. За рівнем правового регулювання виділені законодавчі заборони та підзаконні заборони. За способом викладення правові заборони можуть бути прямими або опосередкованими. Прямі заборони передбачають безпосереднє нормативне вираження забороненої поведінки з використанням таких словесних конструкцій, як «заборонено», «не має права», «не допускається» тощо. Опосередковані заборони виражаються в інший спосіб, наприклад через встановлення юридичної відповідальності за вчинення певного правопорушення. Така конструкція використана у статті 173-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка передбачає адміністративну відповідальність за публічне використання, демонстрація або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки чи її зображення.

За колом адресатів правові заборони, як засіб державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки, запропоновано поділяти на нормативні та індивідуальні (персональні). Нормативні заборони реалізуються через нормативно-правові акти, однією з ключових ознак яких є їх спрямованість усім або невизначеному колу осіб. На відміну від нормативних заборон, індивідуальні (персональні) заборони адресовані конкретним суб'єктам. Прикладом індивідуальних (персональних) заборон є застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій). Такі заборони проілюстровані Указом Президента України, яким, поряд з іншим, застосовано санкції до індивідуально визначених російських інтернет-ресурсів, а провайдером інтернет-послуг заборонено їх використання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: правові заборони; державне регулювання; інформаційна безпека; адміністративна відповідальність; нормативні заборони; індивідуальні (персональні) заборони.

ПРАВОВЫЕ ЗАПРЕТЫ КАК СПОСОБ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Яковлев П. А.,

кандидат юридических наук,
докторант Харьковского национального
университета имени В. Н. Каразина,
г. Харьков, 61022, площадь Свободы 4,
e-mail: Yakovlevo@i.ua
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0172-5946>

АННОТАЦИЯ: статья посвящена вопросам использования правовых запретов как способа государственного регулирования в сфере обеспечения информационной безопасности. Отмечается, что запреты в государственном регулировании всегда носят правовой характер и выражаются в виде либо запрещающих правовых норм, либо в виде запрещающих индивидуальных правовых предписаний. Широкое использование запретов в государственном управлении обусловлено простотой механизма их реализации.

Опираясь на положения Доктрины информационной безопасности Украины, выделены направления, в которых уже внедрены и функционируют правовые запреты. Одним из таких направлений является пропаганда коммунистического и/или национал-социалистического (нацистского) тоталитарных режимов и их символы, которые прямо запрещены соответствующим законом. Рассмотрены также запреты имеющие место в деятельности информационных агентств либо телерадиоорганизаций, и которые являются производными от запрета упомянутых тоталитарных режимов. Отдельно рассмотрены запреты на использование интернет-ресурсов, собственники которых расположены или зарегистрированы в Российской Федерации.

В процессе анализа норм, которыми устанавливаются правовые запреты, предложены соответствующие классификации правовых запретов. По уровню правового регулирования выделены законодательные и подзаконные запреты. По способу изложения правовые запреты могут быть прямыми либо опосредованными. Прямые запреты предусматривают непосредственное нормативное выражение запрещенного поведения с использованием таких словесных конструкций, как «запрещено», «не имеет права», «не допускается» и т.д. Опосредованные запреты выражаются иным способом, например через установление юридической ответственности за совершение определенного правонарушения. Такая конструкция использована в статье 173-3 Кодекса Украины об административных правонарушениях, которая предусматривает административную ответственность за публичное использование, демонстрацию или ношение георгиевской (гвардейской) ленты или ее изображения.

По кругу адресатов правовые запреты, как средство государственного регулирования в сфере обеспечения информационной безопасности, предложено разделять на нормативные и индивидуальные (персональные). Нормативные запреты реализуются через нормативно-правовые акты, одним из ключевых признаков которых является их направленность всем либо неопределенному кругу лиц. В отличие от нормативных запретов, индивидуальные (персональные) запреты адресованы конкретным субъектам. Примером индивидуальных (персональных) запретов является применение специальных экономических и иных ограничительных мер (санкций). Такие запреты проиллюстрированы Указом Президента Украины, которым, вместе с другим, применены санкции к индивидуально-определенным российским интернет-ресурсам, а провайдерам интернет-услуг запрещено их использование.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: правовые запреты; государственное регулирование; информационная безопасность; административная ответственность; нормативные запреты; индивидуальные (персональные) запреты.

LEGAL PROHIBITIONS AS MEANS OF GOVERNMENT CONTROL ARE IN THE FIELD OF PROVIDING OF INFORMATIVE SAFETY

Pavlo Yakovlev,

Candidate of legal sciences,
competitor of scientific degree
Kharkiv National University V. N. Karazin,
Kharkiv, 61022, Maidan Svobody 4,
e-mail: Yakovlevo@i.ua
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0172-5946>

ANNOTATION: the article is sanctified to the questions of the use of legal prohibitions as means of government control in the field of providing of informative safety. Marked, that prohibitions in government control always carry legal character and expressed as or legal norms of prohibitions or as individual legal binding overs-prohibitions. Deployment of prohibitions in government control conditioned by simplicity of mechanism of their realization.

Leaning on position of Doctrine of informative safety of Ukraine the distinguished directions legal prohibitions are already entered in that and function. One of such directions there is propaganda communist and nazi totalitarian modes and their symbolics that is straight forbidden by a corresponding law. Prohibitions that take place in activity of news agencies or television or radio of organizations and is by derivatives from prohibition of the mentioned totalitarian modes are considered also. Prohibitions are separately considered on the use of resources the internet, the proprietors of that are located or registered in Russian to Federation.

In the process of analysis of norms, that is set legal prohibitions offer corresponding classifications of legal prohibitions. After the level of the legal adjusting legislative prohibitions and other prohibitions are distinguished. On the method of

exposition legal prohibitions can be direct or mediated. The lines of prohibition envisage direct normative expression of the forbidden behaviour with the use of such verbal constructions, as "forbidden", "has no authority", "shut" out and others like that. The mediated prohibitions are expressed by other method, for example through establishment of legal responsibility for the feaance of certain offence. Such construction is used in the article of 173-3 Codes of Ukraine about administrative crimes, that envisages administrative responsibility for the public use, demonstration or carrying of ribbon of household troops or her image.

After the circle of addressees legal prohibitions, as means of government control in the field of providing of informative safety, it offers to divide into normative and individual (personal). Normative prohibitions will be realized through normatively-legal acts, one of key signs of that there is their orientation all or to the indefinite circle of persons. Unlike normative prohibitions, individual (personal) prohibitions are addressed to the certain subjects. The example of individual (personal) prohibitions is application of the personal special economic and other restrictive events (approvals). Such prohibitions are illustrated by Decree of President of Ukraine, that, next to other, approvals are applied to individually certain Russian, and their use is forbidden the providers of internet-services.

KEY WORDS: legal prohibitions; government control; informative safety; administrative responsibility; normative prohibitions; individual (personal) prohibitions.

Постановка проблеми. Одним із найбільш поширених засобів державного регулювання у багатьох сферах суспільних відносин є правові заборони. За допомогою правових заборон визначається небажана, з точки зору інтересів держави та суспільства поведінка самих різних суб'єктів. Заборони у державному регулюванні завжди носять правовий характер і виражаються у вигляді або забороняючих правових норм, або у вигляді забороняючих індивідуальних правових приписів.

Широке використання заборон у державному регулюванні, на нашу думку, обумовлено простотою механізму їх реалізації. Якщо для реалізації зобов'язуючих норм необхідно створювати цілий механізм реалізації відповідних обов'язків, то правова заборона реалізується простим утриманням адресата норми чи індивідуального правового припису від вчинення певних дій. Відповідно і державний контроль за дотриманням правових заборон є простішим.

У кожній конкретній сфері державного регулювання використовуються власні засоби, в тому числі й правові заборони, і сфера забезпечення інформаційної безпеки тут не є виключенням. Проте науковий інтерес представляє те, для вирішення яких завдань державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки та в яких формах використовуються правові заборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правових заборон є найбільш часто досліджуваною в межах науки кримінального права, але здебільшого у контексті з'ясування змісту диспозиції норм особливої частини кримінального права [1]. Нечисленні праці присвячені правовим заборонам мають місце у цивільному та трудовому праві. У той самий час, в науці адміністративного права правовим заборонам уваги майже не приділялося, крім згадування забороняючих норм при класифікації норм адміністративного права за змістом. Що ж стосується правових заборон у контексті державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки, то праць, присвячених відповідній проблематиці практично немає.

Метою статті є виявлення та аналіз змісту та форми правових заборон у механізмі державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до положень Доктрини інформаційної безпеки України, одним із пріоритетів державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки в інформаційній сфері має бути законодавче врегулювання механізму виявлення, фіксації, блокування та видалення з інформаційного простору держави, зокрема з українського сегмента мережі Інтернет, інформації, яка загрожує життю, здоров'ю громадян України, пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення територіальної цілісності України, загрожує державному суверенітету, пропагує комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими та їхню символіку [2].

Незважаючи на програмний характер Доктрини, частина її положень вже втілена у законодавстві України і здійснення державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки, поряд з іншим, здійснюється з допомогою правових заборон. При цьому за рівнем правового регулювання можна виділити законодавчі заборони та підзаконні заборони.

Прикладом законодавчих заборон можуть служити положення Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» [3]. Так, відповідно до частини першої статті 3 цього закону, пропаганда комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки визнається наругою над пам'яттю мільйонів жертв комуністичного тоталітарного режиму, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму та заборонена законом.

Для конкретизації змісту заборони у статті 1 наведено нормативне визначення поняття «пропаганда», зокрема, пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів - публічне заперечення, зокрема через засоби масової інформації, злочинного характеру комуністичного

тоталітарного режиму 1917-1991 років в Україні, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, поширення інформації, спрямованої на виправдання злочинного характеру комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, діяльності радянських органів державної безпеки, встановлення радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, виготовлення та/або поширення, а також публічне використання продукції, що містить символіку комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.

У статті 4 цього ж закону сформульовано заборону використання та пропаганди символіки комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Так, частиною першою цієї статті визначено, що виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки комуністичного тоталітарного режиму, символіки націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, у тому числі у вигляді сувенірної продукції, публічне виконання гімнів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік або їх фрагментів на всій території України заборонено.

Правова заборона може виражатись і в інших словесних формах, без використання самого слова «заборона» або похідних від нього. Так, наприклад відповідно до частини четвертої статті 2 Закону України "Про інформаційні агентства" [4], інформаційні агентства не мають права у своїх матеріалах пропагувати комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими та їхню символіку. Аналогічним чином, відповідно до частини другої статті 9 Закону України "Про телебачення і радіомовлення" [5], мовник не має права розповсюджувати аудіовізуальні твори, у яких заперечується або виправдовується злочинний характер комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років в Україні, злочинний характер націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, створюється позитивний образ осіб, які обіймали керівні посади у комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працівників радянських органів державної безпеки, виправдовується діяльність радянських органів державної безпеки, встановлення радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті.

У наведених прикладах заборона викладена через словосполучення «не має права», але те, що це дійсно заборона, підтверджується тим фактом, що зазначені норми введені до цитованих законів саме Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Цікавий механізм використання правової заборони використано у статтях 5 та 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення». У статті 5 визначено гарантії свободи діяльності телерадіоорганізацій серед яких міститься заборона цензури інформаційної діяльності телерадіоорганізацій, а також визначено, що телерадіоорганізація є незалежною у визначенні змісту програм та передач. У той самий час, у частині другій статті 6 визначено, що не допускається використання телерадіоорганізацій, поряд з іншим, для:

- поширення відомостей, що становлять державну таємницю, або іншої інформації, яка охороняється законом;
- закликів до розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті;
- пропаганди винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, фізичного або майнового стану, соціального походження;
- трансляції телепередач, виготовлених після 1 серпня 1991 року, що містять популяризацію або пропаганду органів держави-агресора та їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України.

У даному випадку має місце своєрідна конкуренція заборон. З одного боку, констатується заборона цензури і свобода діяльності телерадіоорганізацій, а з іншого така свобода обмежується заборонаю використання телерадіоорганізацій для розповсюдження певного контенту, у тому числі в інтересах забезпечення інформаційної безпеки. Тобто, заборона цензури і свобода діяльності телерадіоорганізацій не є абсолютними, а обмежуються іншою заборонаю.

Прикладом підзаконної заборони може служити Указ Президента України № 133/2017 від 5 травня 2017 року про введення в дію рішення РНБО України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» [6]. В даному випадку обмеження у вигляді, в тому числі, заборон, вводяться підзаконним правовим актом – Указом Президента України.

За способом викладення правові заборони можуть бути прямими або опосередкованими.

Наведені вище приклади є прикладами прямих заборон, оскільки вони прямо містять вказівку на заборонність тих чи інших дій, виражену через різні словесні форми. А прикладом опосередкованої заборони можуть служити окремі норми Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [7]. Так, відповідно до статті 173-3 КУпАП, публічне використання, демонстрація або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки чи її зображення - тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією георгіївської (гвардійської) стрічки або предметів, що містять її зображення. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вони вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, виготовлення або поширення георгіївської (гвардійської) стрічки чи її зображення - тягнуть за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб з конфіскацією георгіївської (гвардійської) стрічки або предметів, що містять її зображення.

Безпосередньо у зазначеній статті не вказано на заборону публічного використання, демонстрації або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки чи її зображення, проте зазначену статтю введено до КУпАП Законом України «Про внесення зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо заборони виготовлення та пропаганди георгіївської (гвардійської) стрічки» [8]. Тобто, з одного боку, на заборону вказує назва закону, а з іншого, заборона сформульована як протиправне діяння з відповідним змістом.

За колом адресатів правові заборони, як засіб державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки, можна поділити на нормативні та індивідуальні (персональні). Наведені вище приклади правових заборон є нормативними, тобто реалізуються через нормативно-правові акти, однією з ключових ознак яких є їх адресованість усім або невизначеному колу осіб. На відміну від нормативних заборон, індивідуальні (персональні) заборони адресовані конкретним суб'єктам. Прикладом індивідуальних (персональних) заборон є Указ Президента України № 133/2017 від 15 травня 2017 року про введення в дію рішення РНБО України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Цим указом, поряд з іншим застосовано санкції до російських інтернет-ресурсів, зокрема заборонено Інтернет-провайдером надання послуг з доступу користувачам мережі Інтернет до переліку інтернет-ресурсів, які належать таким суб'єктам, як Акціонерне товариство «Лабораторія Касперського», Товариство з обмеженою відповідальністю «Лабораторія Касперського Україна», Товариство з обмеженою відповідальністю «Лабораторія Касперського Україна», Товариство з обмеженою відповідальністю "Центр технічної підтримки «Доктор Веб», Товариство з обмеженою відповідальністю «Яндекс», Товариство з обмеженою відповідальністю «Яндекс. Україна», ТОВ «Млэй. РУ ГРУП» (ООО «Мэйл. РУ ГРУП»), ТОВ «Вконтакте» (ООО «Вконтакте»), ТОВ «В Контакті», ТОВ «Мейл. РУ Україна».

Застосування зазначених заборон було викликано тим, що з 2016 року всі російські сервіси зобов'язані надавати прямий доступ до всіх екаунтів та спілкування силовим органам РФ. За російським законодавством ФСБ має доступ до таких даних усіх російських сервісів: логіну; адреси електронної скриньки; списку контактів з категоріями (друзі, підписники); кількості та обсягу отриманих даних; всіх змін в екаунті, разом зі спробами його видалення; дат відвідання сторінок; назв пристроїв, з яких відбувається вхід; інформації про платні послуги, які користувачі купують в інтернет-компаній, разом із сумою та назвою платіжної системи. Тому українські інтернет-провайдери повинні обмежити доступ користувачам до російських соціальних мереж та сервісів [9, с. 15].

Значна частина зазначених заборон стосується російських соціальних мереж. На думку О.Д. Довганя, в основі розвитку соціальних мереж лежать такі чинники, як інформаційні потреби людини, її потреби в самоактуалізації та самореалізації і водночас відповідний рівень розвитку інформаційних технологій, що створює необхідні умови для задоволення цих потреб. Разом з цим, інформатизація соціального простору, прискорення процесів передачі і обробки інформації, розвиток мережі Інтернет та соціальних медіа стали передумовами формування нової якості відносин та становлення нового типу інформаційної культури, яку необхідно розглядати як обов'язкову умову забезпечення інформаційної безпеки [10, с. 30].

Як зазначають фахівці, соціальні мережі сьогодні дійсно перетворюються в своєрідний плацдарм інформаційної війни, адже саме за їх допомогою створюються умови для зламу системи міжнародного права, отримання формальних приводів для початку силового втручання у внутрішні справи країн та ігнорування їх суверенного права на шляхи економічного, політичного і соціального розвитку. Вони стали дієвим інструментом психологічного впливу і контролю, руйнують психіку і деморалізують суспільство [11, с. 277]. Відтак, згадані вище заборони є абсолютно виправданими у контексті забезпечення інформаційної безпеки.

Висновки. Підсумовуючи викладене можна стверджувати, що правові заборони є досить розповсюдженим і доволі ефективним засобом державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Характер цього засобу дозволяє використовувати його у формах нормативної та індивідуальної (персональної) заборон, у прямому та опосередкованому вигляді, на законодавчому та

підзаконному рівнях. При цьому, формулювання заборон має бути чітким, зрозумілим та не допускати подвійного чи розширеного тлумачення. Використання заборон як засобу державного регулювання є зручним з точки зору простоти його реалізації, проте запровадження будь-яких заборон потребує створення адекватного механізму контролю за їх дотриманням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ждиняк Н. П. Забороняюча кримінально-правова норма: проблеми змісту. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2015. Вип. 3(3). С. 10-13. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_3\(3\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_3(3)_4).
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/217. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 5. стор. 15
3. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки. Закон України від 9 квітня 2015 року № 317-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 26. ст. 219
4. Про інформаційні агентства. Закон України від 28 лютого 1995 року № 74/95-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 13. ст. 83.
5. Про телебачення і радіомовлення. Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994 р. № 10, стаття 43.
6. Про введення в дію рішення РНБО України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Указ Президента України № 133/2017 від 15 травня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 41. стор. 8. стаття 1276.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (редакція 19.04.2020). *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. додаток до № 51. ст.1122)
8. Про внесення зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо заборони виготовлення та пропаганди георгіївської (гвардійської) стрічки. Закон України від 16 травня 2017 року № 2031-VIII *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 26. ст.292.
9. Рекомендації щодо інформаційної безпеки в Інтернеті та взаємодії між стейкхолдерами під час конфлікту. *ГО «Інтерньюз-Україна»*. 2017. Режим доступу: https://www.mip.gov.ua/files/pdf/Recommendations_Infosecurity_in_time_of_conflict_Ukraine-WEB.pdf
10. Довгань О. Д. Соціальні мережі як чинник впливу на інформаційну безпеку. *Правова інформатика*. 2015. № 2. С. 25-31. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pinform_2015_2_6.
11. Гіда О. Ф. Соціальні мережі як засіб деструктивних впливів через інформаційний простір [Електронний ресурс] *Боротба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 3(спец. вип.). С. 268-278. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3\(spets\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3(spets))

REFERENCES

1. Ghdyniak N. P. Zaboronaiucha kryminalno-pravova norma: problemy zmistu. *Naukovyi visnyk Khersonskogo derzhavnogo universytetu. Seriya : Iurydychni nauky*. 2015. Vyp. 3(3). S. 10-13. Regnym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_3\(3\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_3(3)_4).
2. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeki i oborony Ukrainy vid 29 grudnia 2016 roku «Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 liutogo 2017 roku № 47/217. *Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy*. 2017. № 5. stor. 15
3. Pro zasudghennia komunistychnogo ta natsional-sotsialistychnogo (natsystyskogo) totalitarnykh reghymiv v Ukraini ta zaboronu propagandy iknoi symvoliky. Zakon Ukrainy vid 9 kvitnia 2015 roku № 317-VIII *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2015. № 26. st.219
4. Pro informatsiyni agentstva. Zakon Ukrainy vid 28 liutogo 1995 roku № 74/95-VR *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1995. № 13. st. 83.
5. Pro telebachennia i radiomovlennia. Zakon Ukrainy vid 21 grudnia 1993 roku № 3759-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994 r. № 10, stattia 43.
6. Pro vvedennia v diiu rishennia RNBO Ukrainy vid 28 kvitnia 2017 roku «Pro zastosuvannia personalnykh spetsialnykh ekonomichnykh ta inshykh obmehuvalnykh zanoliv (sanktsii)». Ukaz Prezydenta Ukrainy № 133/2017 vid 15 travnia 2017 roku. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2017. № 41. stor. 8. stattia 1276.
7. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X (redaktsiia 19.04.2020). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR*. 1984. dodatok do № 51. st.1122)
8. Pro vnesennia zminy do Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia shodo zaborony vygotovlennia ta propagandy georgiivskoi (gvardiiskoi) strichku. Zakon Ukrainy vid 16 travnia 2017 roku № 2031-VIII *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2017. № 26. st.292.
9. Rekomendatsii shodo informatsiinoi bezpeky v Interneti ta vzaemodii migh steikholderamy pid chas konfliktu . *GO «Interniuz-Ukraina»*. 2017. Regnym dostupu: https://www.mip.gov.ua/files/pdf/Recommendations_Infosecurity_in_time_of_conflict_Ukraine-WEB.pdf
10. Dovgan O. D. Sotsialni mereghi iak chynnyk vplyvu na informatsiinu bezpeku. *Pravova informatyka*. 2015. № 2. S. 25-31. Regnym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pinform_2015_2_6.
11. Gida O. F. Sotsialni mereghi iak zasib destruktivnykh vplyviv cherez informatsiinyi prostir [Elektronnyi resurs] *Borotba z organizovanoi zlochynnistiu i koruptsieiu (teoriia i praktyka)*. 2013. № 3(spets. vyp.). S. 268-278. Regnym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3\(spets\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3(spets))